

Rapport från trettiotredje svenska entomologmötet

Pite lappmark, Árjepluovve/Arjeplog, 16–18 juni 2023

Ett drygt femtiotal entusiastiska entomologer från hela landet hade letat sig norrut för det årliga nationella föreningsmötet, det trettiotredje i ordningen. Arjeplogsfjällen tog tillfället i akt och visade upp sig från sin allra bästa sida, med grönskande försommardagar och strålande sol hela dygnet runt. Dessutom helt myggfritt, vilket ju dock kan vara både positivt och negativt ur ett entomologiskt perspektiv. Baslägret för mötet var hotell Silverhatten uppe på Öberget som bjöd vidsträckt utsikt över Sveriges största

fjällskärgård och landets djupaste sjö, Hornavan/Tjärvek.

Allteftersom deltagarna dök upp och checkade in välkomnades de med program, kartor och information och inte minst konstfulla insektskakor, bakade av Natuschka Lee, Norrlands entomologiska förening. Det var föreningen Fjärilar i norr, tidigare Fjärilar i Pite lappmark, som tillsammans med Norrlands entomologiska förening stod som värd för arrangemanget. Efter buffémiddag i hotellets restaurang samlades vi till värdföreningarnas

Emilia Vesterberg och Frédéric Forsmark i Mattaur. Foto: Marianne Hofman.

introduktioner, presentationsrunda av deltagarna, praktikaliteter och introduktion till morgondagens exkursionsmål. Leif Björk, ordförande Fjärilar i norr, visade bilder och inspirerade till nya upptäckter på Jutismyren. En lokal främst beryktad för sina gräsfjärilar, såsom Disas gräsfjäril, *Erebia disa*. Därefter tog Roger Mugerwa Pettersson, Norrlands entomologiska förening, tillsammans med Emilia Westerberg och Frédéric Forsmark från Länsstyrelsen i Norrbotten, vid och berättade om det alldeles unika området Mattaureälven-Båldakatj. Det är ett ca 4000 hektar stort område av nationalparksklass med en mosaik av gammal, bitvis hedartad tallnaturskog/tallurskog, småsjöar, hållmarker och klapperstensfält. Här har Emilia, som är ansvarig för Åtgärdsprogrammen för ett flertal hotade arter, tillsammans med skalbaggsexperter Roger gjort intressanta fynd, som kantad kulhalsbock, *Euracmaeops marginatus* och den högst belägna

reliktbockslokalen, *Nothorhina muricata*, i Sverige. Efter föredragen kunde gamla och nya bekanskap utvecklas genom fritt insektsurr i den ljusa sommarnatten.

Efter frukosten dag två tog årsstämmoförhandlingarna vid. Mötet rattades galant av SEF:s ordförande, Thomas Persson Vinnersten, och Isak Utsi, särskilt anlitad mötesordförande till vardags kommunalråd i Arjeplog. Isak tog givetvis tillfället i akt att innan mötet berätta om Arjeplogs kommuns utmaningar och möjligheter. De mesta diskussionerna under stämman handlade om förtydligande av stadgar för inkallande av suppleanter. En fråga som stämman beslutade uppdra till styrelsen att utreda och ta fram förslag om till kommande årsmöte. I samband med årsstämman delades Sveriges entomologiska förenings markägardiplom ut för att uppmärksamma målmedvetet arbete med åtgärder som gynnar insekter. Det självklara valet

Jutismyren. Foto: Leif Björk.

Kalfjället på Bäno. Foto: Leif Björk.

detta år var markägarna Peter och Elina Öberg i samverkan med Lappbodarnas slätterförening, för ”att de med traditionella metoder gynnar ängsfloran och den biologiska mångfalden”. Föreningen och markägarna representerades av Karin Fallén, som också berättade om det inspirerande arbete som föreningen utför i samråd med markägarna. En viktig eldsjäl i föreningen är Tommy Bystedt, som tyvärr inte kunde närvara på mötet.

När så gruppfotoografering och lunch avklarats bar det i väg ut i markerna. Ett gäng siktade in sig på utforskandet av insektsfaunan på Jutismyren, en myr av högsta naturvärdesklass, fyra mil väster om Arjeplog vid riksväg 95, Silvervägen. Här fann kunniga deltagare 23 olika arter insekter varav tre nya för landskapet, moss svartlöpare, *Pterostichus rhaeticus*, vitmosslöpare *Agonum ericeti* och kärrsvartvivel, *Limnobaris t-album*. Fyra spindelarter hittades, alla fyra nya för

landskapet, kärrkrabbspindel, *Xysticus ulmi*, glansbaldakinspindel, *Microlinyphia pusilla*, bandithoppsspindel, *Evarcha arcuata*, och kärrhoppsspindel, *Attulus caricis*.

Det andra större gänget drog i väg till det fascinerande området Mattaureälven-Båldakaj i Piteälvsområdet omkring fem mil nordost om Arjeplog. Även här gjordes många intressanta observationer i den glesa gamla tallskogen med dess små vattensamlingar, 63 arter insekter och åtta spindelarter. Två rödlistade arter noterades, berghumla, *Bombus monticola* och reliktböck, *Nothorhina muricata* i form av både äldre och färsk gnagspår. Åtta nya landskapsfynd gjordes; ängshalmsspindel, *Tibellus oblongus*, kärrspindel, *Dolomedes fimbriatus*, eklövsspindel, *Aculepeira ceropegia* skogskrabbspindel, *Xysticus luctuosus*, sälglövbagg, *Lochmaea capre*, *Passaloecus turiorum*, *Dryops anglicans* och snäckjägare, *Phosphuga atrata*.

Karin Fallén, Lappbodarna, och prisutdelare Roger Marklund, Fjärilar i Norr. Foto: Marianne Hofman.

Åter i Arjeplog avnjöts en tallriksserverad middag och vi fick ta del av intressanta föreläsningar, Karin Fallén berättade mer ingående om hur man arbetat i Lappbodarna med röjning, slåtter, holkar sandbäddar och lämnade samlingar av död ved. De kan redan uppvisa en imponerande mångfald i sitt område, hela 162 fjärilsarter, 18 arter av trollsländor, 391 arter flugor i 40 familjer (10 nya för Norrbotten) 54 arter midjesteklar, 17 arter gaddsteklar, 5 arter skinnbaggar, 3 arter hopprätvingar och 20 arter skalbaggar. Därefter tog Leif Björk över ordet och vi fick följa med till fjällfjärilarnas fantastiska miljöer och de funderingar kring livscyklar, klimatpåverkan och annat, som de biogeografiska uppföljningarna och andra inventeringar ger upphov till. Natuschka Lee berättade sedan engagerat om pollinatörer, insektsmikrobiologi/bioteknik, att växter kan "höra" insekter och människor. Hon visade

fascinerande närbilder på pollen och kvalster och passade på att sälja "Äkta norrländsk honung från det nordiska biet" från Campus Bigården i Umeå.

"Grand Final" blev Anders Nilssons suveräna kåseri om hur insekterna personifieras och gestaltas av Carl Bertil Gaunitz. Gaunitz växte upp i Arjeplogs grannkommun Sorsele, och var förutom insektsforskare, specialist på svenska skalbaggar, även en produktiv barnboksförfattare.

Innan det fria surrandet tog vid gavs korta introduktioner till den sista dagens exkursionsmål. Roger Mugerwa Petterson berättade om Bäverholmen och naturreservatet Yraftdeltat i Laisälven. Deltamiljön är mångformig med myrar, kärr, svämängar, sjöar och sandstränder. Här finns lövbårder av vide, fjällbjörk med inslag av asp och sälg. Deltat är den enda kända lokalen för fjällspegellöpare

Natuschka Lee fångar midnattsolen
uppe på Gáldesbuovdda. Foto:
Ingela E. Forsberg.

Roger Mugerwa Petterson i Mattaur. Foto: Roger Marklund.

(*Bembidion lapponicum*) i Pite lappmark och det enda kända fyndet av taigakornlöpare (*Amara hyperborea*) i Sverige. Leif Björk introducerade Avvuhattjåhåkk på kalfjället Bäno 1050 möh, vid gränsen mot Norge. Vandrigen upp går i fjällbjörkskog med frodiga högörtsängar, över bäckar och mindre våtmarker. Det är ett botaniskt rikt kalfjäll som också hyser många fjällfjärilar, även om det nu är lite tidigt för högnordisk blåvinge, *Plebejus aquilo*. Kvällen avslutades av några av oss med en trevlig tur upp på lågfjället Gáldesbuovdda för att skåda midnattssol och blicka över vatten och fjäll ända till Norge och långt in i Sarek.

Efter frukost och utcheckning tog vi farväl och skildes åt för de olika exkursionerna. Gruppen som valt Yraftdeltat bilade till fjällbyn Adolfström, dryga sju mil nordväst om Arjeplog, och fick därefter båtskjuts ut till deltat. Man kämpade på med håvar och silar och fann 19 insektsarter varav tre nya för landskapet, nordvidebagge, *Gonioctena linnaeana*,

videsandbi, *Andrena clarkella* och mosandbi *Andrena barbilabris*.

De flesta hade valt att åka tolv mil längs Silvervägen mot nordväst ut mot Norge för en toppbestigning upp till Avvuhattjåhåkk på Bäno. En tuff strapats i gassande fjällsol. Det gav dock lön för mödan här fann man 34 insektsarter varav tre rödlistade humlor, fjällhumla, *Bombus balteatus*, berghumla *Bombus monticola* och polarhumla *Bombus pyrrhopygus* och en rödlistad skalbagge, svart ögonknäppare, *Denticollis borealis*. Dessutom gjordes det första landskapsfyndet av skogsjordhumla *Bombus cryptarum* Tre olika spindelarter noterades varav ett nytt landskapsfynd i form av kvadratspindel, *Araneus quadratus*. De botaniskt intresserade fick också chans att se Lapsk alpros, *Rhododendron lapponicum*, i blom

Vi var några som hölls vid Vaukamyren och på Öberget vid samhället och där också kunde göra en del trevliga fynd bland de 24 insektsarter som noterades. De rödlistade arterna

Gruppfoto med utsikt över Arjeplog samhälle. Foto: Johan Fjällström.

porfyrlyjsmottet, *Pyrausta porphyralis*, och ljus bronsblomfluga, *Callicera aenea* blev funna, den sistnämnda också ny för landskapet liksom månflickslända, *Coenagrion lunulatum*, som inte heller tidigare rapporterats från Pite lappmark

Sammanfattningsvis var mötet mycket trevligt och givande. En reflektion är att vårt område inte är alltför frekvent välbesökt av entomologer. Trots att det var tidigt på säsongen och våren varit kall, så rapporterades under mötesdagarna 16–18 juni 346 olika arter insekter och spindlar varav tolv rödlistade arter. Dessutom gjordes så många som 19 nya landskapsfynd. Många deltagare kom någon dag tidigare och vissa stannade några dagar extra, så gör man en sökning på Artportalen från 15 juni till 21 juni landar det på hela 436 fynd av olika arter ryggradslösa djur. Även om inte resultaten bedöms revolutionerande, så innebar årets entomologmöte ett välkommet bidrag till kartläggningen av Pite Lappmark.

Mer utförliga och färgrika beskrivningar av exkursionerna finns att läsa i det senaste numret av Yrfän. Nästa år arrangeras det årliga mötet, det trettiofjärde i ordningen, i andra änden av landet av Entomologiska Sällskapet i Lund. Håll utkik efter inbjudan.

Föreningen Fjärilar i norr vill tacka för att förtroendet att medarrangera mötet här uppe hos oss. Roligt också att det sammanföll med att vår unga förening firade fem år. Det var verkligen inspirerande att träffa er alla kunniga, engagerade och trevliga insektsfantaster. Välkomna åter!

INGELA EDHOLM FORSBERG &
LEIF BJÖRK